

האורג פרק שלשה עשר שבת

קז.

עין משפט
נר מצוה

ל' א מ"י פ"י מהלכות שבת
הכלה ב' סמך לאוין ס' :
ל' ב מ"י ש' טו"ש א"ח
ס' שט"ז סעי' :
ל' ג מ"י פ"א מהל' שבת
ה' ב' סמך ס' :
ל' ד מ"י פ"י ש' ה"ל ז'
סמך ש' טו"ש א"ח
ס' שבת סעיף כח :
ל' ה מ"י ש' ה"ל כ' וסמך
ש' טו"ש א"ח ס' שט"ז
סעיף ז' :
ל' ו מ"י ש' הכלה כ' ופ"ח
ש' הכלה ט' סמך ש'
וטו"ש ש' סעיף ח :
ז א מ"י ש' פ"י ה"ל כד
טו"ש ש' סעיף י' :
ז ב מ"י פ"י מהלכות אבות
הטומאות ה"ל ח סמך עשין
רמז :

מוסף תוספות

א. משום דחייב תלמוד
ששוחט חזיר. מוס' לעיל
ד'ס מ' ס' י. ונטול
הדם היינו נטילת נשמה
ככותב ב' ה' דין הוא
ותפש. ש. ג' ה' דין הוא
שיטטא חכאלי. מ'ס'א.
ו. ולא תאכל. מ'ס'א.
ז. ואורו נמי תני תשמת
כדקאמרי' ההם 'ר' תנא
הוא והנני' תשמת',
ושמא אלא לרב דרבנן נמי
תני תשמת. לרב מאן
דאיתא 'אלה תשמתא'
וזה אפי' תשמת רב וזה
דאמרו ר' אלה תרבנן אל
לפי' אלא לענן טומאה
ומשום דכתיב 'אלה
תשמתא' אדיל לטמיה
הדחת. מ'ס'א. ו. הלכך.
הדחת. טעמא דרביתא.
מוס' ה'ס'א. ז. ומעשתינן
בנהור דאיתא ליה גיטא.
מוס' ה'ס'א.

רב נסים גאון

פירא ארבעק עשר
שמונה עשרים
והתקמים ואמורים לעצבן
שומאקא יזן עור מלח משנ
התקמים. משכחת לך בחרות
עמים, השמאים לרבות
תל אלה אלו עורות
השמאים עור האנקה הבה
הלטה והתומט. 'ר יהודה
אומר הלטה כחולדה.
יזכר בן גור אמר 'ר
שצעים יזן עור עורות.
ומשכחת לך עור מבסס
התקמים. פברת העור והדובס
עוד עכב אלו שערותיו
בכשר עור האדם ועור
החיה יזן שצור. 'ר יוסי
אומר ארז עור חיה ועור
עור חטת גמל עור הדוב
הראש של עגל חיה ועור
הפרסת עור חיה ועור
הבשות ועור השליל ועור
השחת האילני ועור האנקה
התקמים והלטה והתומט.
'ר יהודה אומר הלטה
כחולדה. חטאמי ארז שלטנ
התקמים שומאקא יזן
בכשר, ארז יזן עור שרוא
התקמים בכשרין עור שומא.

רבינו חננאל (המשך)

ההחובל, העושה חבורה. וכיון דמפרש כי חבורה זו אינה חזרת, שמעין מינה כי עור הוא שאם נעשית בו חבורה ועשה מקומו צלקת וכיוצא בה, ומדקאמר כשמונה שרצים החובל בהן מכלל שיש להן עור. וימוקים לה שמואל כ' ויחנן בן נורי דאמר ח'

והלטאה והחומט, ורב תני
מיעבד טהור, והני שרצים
פילו תימא רבנן לאו משום
מדריבניהו קרא אלה טמאים
שיש להן עורות. ואקשינן
ר', וחכ"א אין עור אלא

וּמִמָּאִי דפֿטור ומותר דתנן מחט ש' יד ל' יִשׁוּר בה את הקיץ. למאי? דמסיק בריש פ' הסמקין (סנהדרין דף פה.) דלמאי כ"ש? עושה פתח שמה? יהא חסור ואומר ר"י דלפילו למאי? דס"ד התם פשיט שפיר דמסתבר דכוּלי עולמא אמאי אפילו כ"י יהודה וכיון דרבי יהודה דאסר בעלמא דבר שאין מתכוין אפילו אינו פסיק רישיה שרי הכא משום דעלמא גרופא לר"ש נמי דמפסיק מוּסא דהוי מלאכה שמה זריכה לגופה שרי לכתחילה מהאי טעמא:

הדרן עלך האורג

שְׁמִנָה שְׂרָצִים הַחוּבֵל בָּהֶן חֵיִיב.
לֶשׁוֹן שִׁפּי הַקּוֹטְנֵר^ט מִשּׁוֹם
גִּטְיֵלָה נִשְׁמַח־ עֵינֶק כִּדְפִי צִפְרֶק כֻּלָּ
גִּדּוֹל (לְשׁוֹן דָּף ע"ה): **הַצִּדֹן** **צִצְרֹךְ**
וְחֵיִיב. וְחֵיִיב מִ"שׁ לִדְלִיטְרִיךְ הַכֹּא
לְמִתְיָנִי טַפִּי הַכֹּדֵן לִלְרֹךְ חֵיִיב בִּכֵּל
חֵיבִי דִשְׁבַּת נִמִּי לֹא מַחֲבִיב ר"ש אֵלֶּא
לִלְרֹךְ וְאוֹמֵר ר"י דִּלְהִי תִנָּה לֵיֶּה הַכֹּא
לְאֵלֶּאשְׁמַעֲיָן דְּבִשְׂאֵר שְׁקֵיָם וְרִתְסֵיָם
שֶׁאִין לֵהֶן עוֹר צִרִיךְ שִׁתְּכִיּוֹן לְשׁוֹם
לְרֹךְ דִּסְתַּמְיָה לֹא לִלְרֹךְ קִימִי אֵבֶל
בְּצַמּוֹנֵה שְׂרָצִים דְּרִישָׁא דִּישׁ לִסֵּם עוֹר
דִּסְתַּמְיָיו נִיזְדִּין לִלְרֹךְ עוֹרֹן לְהִכִּי
נִתְּנִי לָדֵן בְּהַדִּי חוּבֵל דְּמַחֲבִיב נִמִּי מִשּׁוֹם
עוֹר: **שִׁלָּא** **צִצְרֹךְ** פִּטְוֹר. פִּרְשׁ
ר"ש לָדֵין צִמִּינוּ נִיזְדִּין וְאִינוּ נִרְאֵה
דִּישָׁא מֵאֵן פִּטְוֹר צִמִּינוּ נִיזְדִּין פִּטְוֹר
אִפְּלִי לִלְרֹךְ אֵלֶּא יֵשׁ לְפִרְשֵׁי דְּלִפְלִי
בְּצִמִּינוּ נִיזְדִּין פִּטְוֹר מִשּׁוֹם דְּהוּא

ממלכתה שאינה זריכה לגופה ור"ת
ממחוק מן הפירושים: **אמר** שמואל
ר' יוחנן בן גוריון היא דאמר שמונה
שרצים יש להם עור. מימה לר"י דע"כ
אלא פליגי רבנן עליה דרבי יוחנן אלא
לענין טומאה אלא בשבת דילמא מרדו
ליה דהא עור של עגל הכר היו כבשר
לענין טומאה והחובל בו בשבת חייב וכן
עור של עוף מסתמא היו כבשר שרץ
הוא ותנן חיה ועוף שברשותו החובל
בן חייב וי"ל דעור של עגל הכר ושל
בן עזרן אע"פ דחשיב עור היו כבשר
לענין טומאה משום דריצין ורואין
אלא עור ח' שרצים סבר
מסתמא דטעמא דרבנן דחשיבי ליה
לכבשר משום דלולי בשר גישתא
בדממפרסא דהעור והרעוב (חולין דף
קכז:) ולא משום ריכות דלא רכין
כבדו? ויכול דלית להו ממשות עור
החובל בהן פטור כמו בשאר שרצים
ורמשים: ע"כ לא פליגי רבנן אלא

אמר

העור והרוטב אלו שעורותיהן כבשרן ומנו האנקו וה
מאי דאית ליה עור לא מיטמא עורו טומאת נבלות
וחי', ואוקמה שמואל אהא ממניתי' כרותיה. ורב אמר
כך ווללטא ולחמט' עורות ממאו רבנן למשכייהו,
בבשר אבל לעיני חובל בשבת מדור רבנן ב' שרי'
מח' שריצים והחובל בהן חיבי דברי' ר' יוחנן בן

גב' תחם כנפיו. תחת כנפי כסותו ואין יכול ללכת שנעל כנפיו ממאליו: **וישג ומשמרו.** כן ואינו חריך לפתוח לו חלון דליתו אלא שומר: **ולנועל אם ביתו.** דכל אדם עושין כן: **המפיע.** מבקע מורסא קויתורא: **אם לעשות לה פה.** בתוספתא: **תני הכי אם לקולפה ונעשות לה פה דרך שרופאים** של עכשיו עושין דמתקן לה פתח: **חייב.** משום בונה פתחו או משום מתקן ללי ממה לי לתקן מכה מה לי לתקן כלי: **וואם להוציא להם.** של עכשיו ואינו חושש אם תחזור ומסתום מיד: **פפור.** ומותר דלין כאן מיקון ורענן גמלי לא גזור בה שבות משום לערף: **מחט של יד.** היטלת צבחת: **ליתול** **בה אם הקיץ.** ויטול דומיא ליתול להמנער ליה ואינו חושש אם יסתם מיד וקאמר נישלת לכתחילה. מחט של יד היא מחט שחפרין בה גדיס ומשום דקמינה דהדיא ושל שק לפתוח בה את הדלת קרי לה להאי מחט של יד: **קערה.** של חרס: **רופין.** של כתחילה וכלי שיכבה את הנר ואשחמיעין דכאן נישל להלל דבר שאינו נישל צבחת: **על עקרב אלא** **ספוד.** ואע"ג דממילא מתאיד:

הדרן עלך האורג

שמונה עשרים. החולד והעכבר
וגו' (ויקרא יא): הַדָּן.
חייב שבמינו נילוד: והחולד בן
חייב. דש להן עור כדמפרש בגמרא
והויא ליה חבורה שאינה חזרת והויא
ליה תולדה דאשוח לוי"ה. ל"א כיון
דיש להן עור נצבע העור בדם הנגרר
בזו (א דחייב משום נצבע: ושאר שנקיים
ורמשים. כגון מולעת ונחשים
ועקרבאים: החולד בן פטור. דאין
להם עור: שלא לצורך פטור. דאין
במינו נילוד והויא מלאכה שאינה
צריכה לגופה ור' שמעון היא כדמוקי
לה בגמ' : היה ועוף שברשותו. פטור
אם קדש דהי נילודין ועומדין: והחולד
בן חייב. דש להן עור: גמ' שמונה
עשרים. דש להן עורות. ופליג אדרבנן
דאמרי בהעור והרועט"ס האנקה הכח
והלטאה והחומט עורותיהן מטמאין
בבעדשה כבשרן אלמא הני ארבעה
לית להו עור: אלה הטמאים.
בבבא והאנקה והכח כמיז ודרשין ה'
ימירה דטמאים לרבות שעורותיהן
כבשרן וכמיז אלה למעוטי הק'
דקרא קמא החולד והעכבר והאב:
אפילו רבנן מודו. דש להן עור:
למה

רבנן מודו ולענין שבת לא פלי
בתורה החובל בהן חייב דבריו

מסורת הש"ס

(א) לעיל ג, (ב) לקמן ע"כ
כחובות ו: עדיות פ"ב מ"ה,
(ג) לקמן קכב: סנהדרין פד:
(ד) [עדיות פ"ב מ"ה],
(ה) לעיל מג. ודף קכא,
(ו) חולין קכב, (ז) חולין קכב:
הוספתא חולין פ"ח א',
(ח) דעדיות פ"א, (ט) [לקמן
קכב:], (י) [ע"כ], (כ) [חולין
קכב:],

תורה אור השלם

1 אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם לָכֵן בָּכַל
הַשָּׁרֵץ כָּל הַנֶּגֶז בָּהֶם
בְּמוֹתָם יִטָּמֵא עַד הָעֶרֶב:
וּיְקַרֵּא יָא לֹא

הגהות הב"ח

[illegible]

לעזי רע"י

קרייטור"א. מוגלה, נחל
מוגלתי.

מוסף רש"י

[illegible]

הדרין עלך האורג

שמונה שרצים יש להן
עורות. ואין מטמאין
בצשן (חולין קכב.). לרבות
שעורותיהן בבשרן. לרבות
עורות שרצים הרמין שיהיו
בצשן (שם).

רבינו חננאל

נכנסה ציפור תחת כנפיו
וישב ומשמרה עד
שתחשך. ומתני' ובא השני
וישב בצידו א"פ שעמד
הראשון והלך לו השני מותר
ומותר, ואלו הן כו'. ומפרש
פרק ארבעה עשר שמונה
שלא לצ
לצורך בין שלא לצורך, ושאי

ישב ולשמור עד שתחשך. אמר שמואל כל פטורי שבת פטור אבל אסור לבר מהני תלת דפטור
 עיל ג] אע"ג דעביד בהו מעשה, [ואיכא אחריני טובא פטור (א') (ומותר] דלא עביד בהו מעשה.

שרצים האמורים בתורה הצדן והחובל בהן חייב. ודאי זו המפורשות במשתינו הצדן לצורך חייהם של פטור, אפילו בח' שרצים היא, דאי הוה שנו ח' שרצים לעניין צידה, והוה מיחייב הצדן בין שרצים ורמסים צדן לצורך [חייב] ושלם לצורך פטור, הוה מפרש בגמרא טעמא דמילתא. ופי'